

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

КУРСОВА РОБОТА

з зіставного мовознавства

на тему: **Семантичні та прагматичні властивості
прикметників у сучасних англійській та
українській мовах**

Студентки 3 курсу групи Па 04-21
Факультету германської філології і перекладу
Напряму підготовки 035 “Філологія”
Спеціальності Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Шевченко Катерини Володимирівни
Керівник **Березенко В.М.**,
кандидат філологічних наук, доцент

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024 р.

Ministry of Education and Science of Ukraine

Kyiv National Linguistic University

Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

COURSE PAPER

**Semantic and pragmatic properties of adjectives in Modern
English and Ukrainian**

KATERYNA SHEVCHENKO

Group Pa 04-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof. **VICTORIA BEREZENKO**

PhD (Linguistics)

Kyiv –2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИКМЕТНИКА У СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ	
1.1. Функціонування прикметника як частини мови	6
1.2. Відмінні риси прикметника в англійській та українських мовах.....	7
1.3. Прикметник як носій значення: семантика та прагматика.....	8
Висновки до Розділу 1.....	10
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИКМЕТНИКА У СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ	
2.1. Прикметники різних тематичних груп.....	12
2.2. Лексико-семантичний потенціал прикметника.....	14
2.3. Прагматична спрямованість прикметника.....	17
Висновки до Розділу 2.....	19
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	20
РЕЗЮМЕ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25

Вступ

Курсова робота присвячена вивченню семантичних та прагматичних властивостей прикметників в сучасних англійській та українській мовах.

Дослідження даної теми базується на порівнянні та зіставленні двох мов.

Порівняльні дослідження використовують вже багато років. Це той метод, за допомогою якого ми можемо знайти ізоморфні та аломорфні риси у двох чи більше мов, у нашому випадку це українська та англійська мова.

Семантичні та прагматичні властивості прикметників є важливими у вивченні, розумінні та використанні мови. Прикметник це та частина мови яка прикрашає наше мовлення. Прикметники надають мові емоційного відтінку, допомагають передати наші почуття, емоції, настрої та більш виразно та якісно описати події, явища, людей і таке інше. Тому використання прикметників є важливим в усіх сферах життя. Робота включатиме аналіз семантичних та прагматичних властивостей та їх відмінностей у сучасній англійській та українських мовах.

Актуальність роботи зумовлена тим, що якісне володіння іноземною та рідною мовою передбачає глибокі знання семантики та прагматики такої частини мови як прикметник. Актуальність дослідження також пов'язана з тим, що прикметник має великий семантично-прагматичний потенціал та відіграє ключову роль у спілкуванні та використанні мови.

Метою даного дослідження є розгляд таких важливих характеристик прикметників як семантичні та прагматичні властивості.

Об'єктом дослідження є прикметник в сучасних англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є семантичні та прагматичні властивості прикметників у двох мовах.

Щоб краще дослідити тему, використовувались наступні теоретичні та практичні методи дослідження:

- Зіставний метод для зіставлення структур обох порівнювальних мов та виявлення спільних та відмінних ознак у системі одиниць англійської та української мов;
- Семантичний метод для виявлення особливостей семантики мовних елементів

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що дана робота містить опрацьовані питання прикметника та його властивостей сучасних англійської та української мов

Практична цінність дослідження виявляється тим, що отримані результати роботи можуть бути використанні у подальшому вивченні прикметника як невід'ємної частини мови та застосовуватись на практиці викладання в університетах або ж школах.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме, списку використаної літератури та списку джерел ілюстративного матеріалу.

У вступі обґрунтовано вибір теми курсової роботи, зазначено актуальність, мету, об'єкт та предмет роботи, а також описано методи дослідження, теоритичні та практичну цінність.

Перший розділ присвячено загальній характеристиці прикметника у сучасних англійській та українських мовах. У ньому описано функціонування прикметника як самостійної частини мови, зазначено відмінні риси прикметника в англійській та українських мовах, висвітлено семантичний і прагматичний аспект прикметника

У **другому розділі** подано особливості застосування прикметника, а саме його семантичні та прагматичні властивості, зазначено різні тематичні групи прикметників, наведено приклади лексико-семантичного і прагматичного потенціалу прикметників у сучасних англійській та українській мовах.

У **Загальних висновках** підсумовано результати роботи.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИКМЕТНИКА У СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ

2.3 Функціонування прикметника як частини мови

Частини мови та їх поділ завжди було спірним питанням в історії вивчення. Багато видатних мовознавців мали різні підходи до класифікації та поділу частин мови. Але на сьогодні в українській та англійській мові усі частини мови за значенням і функціями поділяються на самостійні (повнозначні) та службові (неповнозначні). Прикметник ж належить до повнозначних частин мов, тобто це самостійна частина мови. Він відіграє важливу роль як в англійській так і в українській мові.

Протягом багатьох років визначення прикметника були неповними і нечіткими. Проте і на сьогодні існують різні погляди на прикметник. Чимало можна знайти різних визначень в Інтернеті та наукових матеріалах. В цілому це суперечка між «самостійна частина мови, що виражає ознаку предмета безпосередньо до інших предметів» і «частина мови, що виражає ознаку предмета, через його відношення до інших предметів» (Кузьма, І. Т. Сучасна українська літературна мова). В історичних дослідженнях можна знайти, що в індоєвропейській прамові значення імені і атрибутивне значення передавалося за допомогою іменника. Прикметник з'явився пізніше за іменника, він є продуктом пізнішого розвитку. Слова, що мали атрибутивне значення, поступово відокремлювалися від іменника та посилювався ступінь різниці цих частин мови. З'явилися семантичні та формально граматичні відмінності між ними і прикметник почав функціонувати як самостійна частина мови. (Лещенко, О. Порівняльна граматики англійської та української мов).

Тому, сьогодні, можна з усією впевненістю можна зазначити, що прикметник є самостійною частиною і може виражати ознаку предмета

безпосередньо або через його відношення до інших предметів чи явищ. Прикметники відповідають за ознаку предмета чи явища, тобто позначають якість, властивість та відношення між предметами і явищами. (Кузьма, І. Т. сучасна українська літературна мова). А також виконує номінативну або ж називну функцію, є носієм лексичного значення, характеризується певним набором морфологічних ознак та виконує певну синтаксичну роль. А функції прикметників в реченні є спільними в порівняних мовах.

1.2 Відмінні риси прикметника в англійській та українських мовах

В сучасних англійській та українських мовах прикметник відноситься до самостійної частини мови із певними семантико-граматичними особливостями і відмінностями. В українській мові прикметники функціонують як семантична ознака предмета і змінюються відповідно до роду та числа, яким характерна власна система відмінкових закінчень. (Лещенко, О. Порівняльна граматики англійської та української мов). Відносно іменників, прикметники змінюються відповідно до шести відмінків. До того ж, за характером кінцевого приголосного суфікса вони поділяються на тверді (тверда група: **народний, прекрасний**) та м'які (м'яка група: **ранній, справжній**). У множині всі прикметники втрачають гендерну диференціацію і мають подібні закінчення у всіх трьох родах. В українській мові на відміну від англійської, прикметнику притаманна більша різноманітність афіксів для створення його основи. Приміром, форми суб'єктивної оцінки якості – **енк, - есеньк, - ісіньк, -юсіньк**, які виражають значення пестливості або емоціональності. В англійській мові головною відмінністю прикметників є їхня незмінюваність за числами, родами та відмінками. Зважаючи на це, прикметник в англійській мові не узгоджується з іменником. Як ми вже знаємо, англійська мова належить до аглютинативних тип мов, яким властива відсутність узгодження з іменником.

Попри те, що в англійській мові прикметники позбавлені будь-яких морфологічних засобів вираження у синтаксичних відносинах, вони все ще виконують дві основні синтаксичні функції – функцію атрибута та функцію номінальної частини складного присудка. Як частина мови, прикметник в англійській мові характеризується певними ознаками, а саме: типовими афіксами, префіксами та закінченнями для побудови суфіксів, морфологічною категорією ступенів порівняння прикметників, лексико-граматичним значенням атрибутів, притаманною сполучуваністю (правосторонні зв'язки з іменниками за займенниками), типовими синтаксичними функціями, як атрибут так і предикативне доповнення.

1.3 Прикметник як носій значення: семантика та прагматика

Семантичний потенціал прикметника в англійській та українській мовах є надзвичайно великим. Це та частина мови, яка позначає і ознаку, і властивість, і якість предмета, а також відношення чи оцінку.

Своєрідною характеристикою прикметників є багатопланова семантика, тобто знаковість, яка може функціонувати, як якість, що позначає безпосередні прямі ознаки, як якість, що позначає ознаку за відношення до предмета, обставини чи дії, а також позначає ознаку за приналежністю якійсь особі чи істоті. (Мельничук, Н. О. Характеристика англійських ад'єктивних емосемізмів позитивної та негативної семантики). Прикметники в англійській та українській мовах поділяються на **ізоморфні** та **аломорфні** класи.

Ізоморфні класи прикметників є якісні, відносні, присвійно-відносні та суплетивні. Аломорфним класом прикметників є присвійні прикметники, які вживаються тільки в українській мові. (Куш, Е. О. Порівняльна граматики англійської та української мов).

Якісні прикметники в обох порівняних мовах є різноманітними за значенням. Такі прикметники можуть вказувати на протяжність у просторі та часі, на фізичні чи духовні властивості людей, на ознаки, що сприймаються органами

чуття, колір або ж вагу. Якісні прикметники також є різноманітними за граматичними властивостями, тобто мають ступені порівняння. Можуть утворювати антонімічні пари, служити основою твірною основою для іменників абстрактного значення і для різних суфіксів. Якісні прикметники також можуть поєднуватися з прислівниками міри і ступеня. (Кузьма, І. Т. Сучасна українська літературна мова).

Відносні прикметники відрізняються за лексичними і граматичними ознаками від якісних прикметників. Для прикладу, вони не мають ступенів порівняння і ступенів якості, крім того, вони не можуть сполучатися з прислівниками і не мають антонімічних пар. Значна частина відносних прикметників в англійській мові відноситься до галузі наук. Щодо характерних граматичних особливостей можна виділити те, що прикметники цієї групи мають лише похідну основу. В англійській мові характерною ознакою є іменники, які виступають в значенні відносності прикметників. (Лещенко, О. Порівняльна граматики англійської та української мов).

Серед прикметників виділяють також групу відносно-якісних прикметників, які залежно від іменника та контекстуального оточення можуть передавати відносне або якісне значення. Зважаючи на первинно відносні прикметники, ознаки якості таких прикметників мають другорядне значення. Існує два типи відносно-якісних прикметників: деякі з них мають найбільше ознак якісних прикметників, тобто: утворюють ступені порівняння, поєднуються з кількісно-означальними прислівниками, а від них утворюються якісно-означальні прислівники за допомогою – **o** та **ly**. Інші, що передають ознаки якості, не набули здатності утворювати ступені порівняння й поєднуватися з кількісно-означальними прислівниками. Цей тип включає прикметники, які відносять до кольору, матеріалу, або речовини. (Лещенко, О. Порівняльна граматики англійської та української мов).

Присвійні прикметники вказують на приналежність предмета живій істоті і зазвичай утворюються від іменника, тобто назви живої істоти. Ці прикметники характеризуються суфіксами, з яких складається слово

-ін, -ин, -ів, -ів (-єв, -єв, -ов у відкритих складах). Якщо прикметник означає приналежність, то вживається суфікс **-ськ**. В англійській мові немає присвійних прикметників. Натомість використовують словосполучення, оформлені за допомогою присвійної частки 's, яким українські прикметники відповідають іменникам. (Куш, Е. О. Порівняльна граматики англійської та української мов).

Прикметникам властиве не тільки семантичне значення, а й прагматичне, що відіграє не менш важливу роль. Під прагматичними властивостями прикметниками розуміється саме вторинне, переносне і внутрішнє значення. (Суддя, А. М. Прагматичний аспект значення контекстуальних синонімів-прикметників). Важливою ознакою прагматики є розширення позаконтекстових значень. Доволі поширеним є використання прикметників у переносному значенні. (Кононенко, І. Аксіологічна семантика українських прикметників). Як в українській мові так і в англійській мові прагматичний аспект прикметників може мати і багато спільних рис і відмінностей. Мовець може виражати ставлення до референта за допомогою емоційних та образних конотацій. Таке вживання відповідає прагматичній спрямованості оцінювання. Прагматика прикметника часто базується на індивідуальних оцінних асоціаціях. (Кононенко, І. Аксіологічна семантика українських прикметників). Прикметники в обох мовах можуть описувати сенсорні властивості об'єктів та викликати певні асоціації. Такі значення найчастіше всього стосуються рис характеру та особливостей поведінки живих істот. Деякі прикметники в обох порівняних мовах можуть передавати емоційне забарвлення та мати високий емоційний потенціал. Проте вживання прикметників також залежить від контексту, у якому вони вживаються. Тому в обох мовах один і той самий прикметник може мати різне значення залежно від ситуації.

Отже, прагматичний аспект прикметників в українській та англійській мовах полягає саме у суб'єктивному значенні, тобто, що має на увазі інтерпретатор коли вживає саме цей прикметник. Прагматичні властивості прикметників

ґрунтуються на значенні беручи до уваги особисте ставлення мовця до сказаного.

Висновки до Розділу 1

Прикметник є важливою частиною мови. Це самостійна частина мови, яка може виражати ознаку предмета безпосередньо або через його відношення до інших предметів чи явищ. Хоча це завжди було спірним питанням у мовознавстві серед лінгвістів.

Як і будь-яка частина мови, прикметник має спільні та відмінні риси в англійській та українській мовах. Так як ці мови належать до різних тип мов – англійська до аналітичних, а українська до синтетичних мов, між ними існують певні семантико-граматичні особливості та відмінності.

Прикметники мають доволі великий семантичний потенціал. Адже вони функціонують для позначення якості, властивості, ознаки та інших атрибутів предметів та явищ. Вони охоплюють велику сферу значень. В англійській та українській мові вивчають та більше звертають увагу саме на такі розряди прикметників як відносні та якісні. Проте існують інші класи прикметників – відносно-якісні та присвійні, деякі з них належать до аломорфного класу.

Не менш важливим аспектом прикметників є прагматика. Тут зважають на позаконтекстове значення прикметника, на особисте ставлення інтерпретатора до зазначеного. Тобто виявлення цього значення у використанні та контексті.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМЕТНИКА У СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКИХ МОВАХ

2.1 Прикметники різних тематичних груп

Прикметник володіє найбільш лексико-семантичним потенціалом, оскільки він охоплює слова, які виражають ознаки предмета, вступає в різні зв'язки та відношення з іншими одиницями та передає інформацію в процесі спілкування між людьми. В українській та англійській мові є безліч прикметників, які надають конотативного відтінку та експресивного забарвлення значенню слова, тим самим наповнюючи різні тексти, особливо поезії, насиченою образністю. (Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського, с. 53) В художній літературі, засобах масової інформації, соціальних мережах і т. д. використовують чимало прикметників для надання значення різного характеру.

Сучасній англійській та українській мові притаманно чимало прикметників різних тематичних груп. Але ми розглянемо найбільш уживані групи прикметників, беручи до уваги їх великий семантичний потенціал.

Першою групою є прикметники, що позначають зовнішність людини та стан людини. Це група епітетів, що включає в себе поняття обличчя, фігури, росту, рук, одягу, жестів, міміки і т. д. В українській поезії важливого значення набувають при описі зовнішності очі та губи людини. В поезії Василя Симоненка можна знайти безліч таких оцінних прикладів.

Наприклад: «...*очі сумивиті*» (Жорна. В. Симоненко), «*Блакитноокі дочки і сини*» (Маленькі сонця. В. Симоненко), «*Симпатичні, гарні, чудні*» (Тиша і грім: III. В. Симоненко). В англійській мові також вживається чимало таких прикметників. Для прикладу візьмімо «...*with flawless skin*», «...*with hair the color of burnt buttered toast*», «...*he look confused*» (Lessons in Chemistry. Bonnie Garmus).

Прикметники із колористичною семантикою. Такі прикметники створюють яскраві, насичені і живі образи в літературі. Чудовим прикладом є реалістична соціально-побутова повість українського письменника Івана

Семеновича Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». Ще з перших рядків можна помітити такі прикметники. Наприклад *«В глибокому яру ніби в'ється оксамитовий зелений пояс...»*, *«...стоїть сизий легкий туман»*, *«В гарячий ясний літній день...»*. Англійська мова також не виняток. Приміром є *«...and the sky was mostly blue, but not too blue, and the air was clean...»* (Lessons in Chemistry. Bonie Garmus), *«None of them noticed a large, tawny owl flutter past the window»* (Harry Potter and the Sorcerer's Stone. J.K. Rowling).

Прикметники, що позначають особливості вдачі або характеру. За допомогою таких прикметників описують персонажів або речі, залежно від їхніх характеристик та дій у тексті. В українській мові прикладом може слугувати роман «Страшенно голосно і неймовірно близько», автором якого є Джонатан Фоер. *«Я й гадки не мав, що колись стану таким тихим, та більше, німим, ...»*, *«...погода може стати такою паскудною»*. В англійській прикладом може слугувати *«Elizabeth Zott was serious»*, *«...he waved off a persistent reporter»*, *«Calvin was a brilliant man...»* (Lessons in Chemistry. Bonie Garmus).

Прикметники, що позначають фізичні характеристики. Так прикметники вказують на розмір, форму, величину, ширину і т. д. Тут знову може бути взятий за приклад роман «Страшенно голосно і неймовірно близько» - Джонатан Фоер. *«...а потім відтворювали своє серцебиття через крихітні динаміки в кишенях одягу?»*, *«...а він виявився таким великим, що мені доведеться носити його ще дуже довго»*. Lessons in Chemistry. Bonie Garmus *«...and his teammates hoisted the heavy wooden boat...»*, *«...with large gray eyes...»*, *«...on what she felt were long-outdated visual clues»*.

Прикметники, що використовуються для позначення на смакові та запавні характеристики. Прикладом може знову слугувати роман «Страшенно голосно і неймовірно близько» - Джонатан Фоер. *«І я б не відмовився б від чогось солоденького»*. Lessons in Chemistry. Bonie Garmus *«...I put a great*

amount of effort into making a nutritious lunch...», «...delicate souffles», «...aromatic acids...»

Прикметники, семантика яких пов'язана зі звуковими характеристиками. «...коли він видавав би неймовірно гучні звуки» («Страшенно голосно і неймовірно близько», Джонатан Фоер). «*They were silent for a few minutes*», «...*his exhales so loud...*» (Lessons in Chemistry. Bonie Garmus).

Прикметники, що використовуються для позначення абстрактних понять. Таких прикметників вживається дуже багато. «...і насвистував веселих мелодій», «*Це могло б виявитися страшенно-корисним винаходом*», «*хоча сам лімузин виявився пречудовим*» («Страшенно голосно і неймовірно близько», Джонатан Фоер). «*Well, that`s meaningless*», «...*there`s really no significant danger...*» (Lessons in Chemistry. Bonie Garmus).

Це були наведені здебільшого приклади якісних прикметників. Таких тематичних груп прикметників є безліч, але й не тільки якісних, а і існує і велика частка відносних, проте менше присвійних, особливо це стосується англійської мови.

2.2. Лексико-семантичний потенціал прикметника

Одним з найважливіших аспектів прикметників є широкий обсяг їх значень. Один і той самий прикметник може вживатися у різних значеннях і з різними словами. Велика кількість прикметників має свої еквіваленти і передають своє значення за допомогою них. Це можна помітити при перекладі текстів з англійської на українську. Неодноразово можна помітити як перекладачі підбирають синоніми до одного прикметника. Наприклад, прикметник «*beautiful*» може перекладатися як «*чарівний*», «*прекрасний*», «*красивий*», «*вродливий*», «*гарний*». Якщо заглянути в будь-який словник, ми можемо знайти безліч еквівалентів або ж синонімів до одного слова, в нашому випадку це прикметник. Коли підбирають правильний еквівалент звертають увагу на контекст, в якому слово було вжите. Наприклад, візьмемо оригінал і

переклад репліки з «Lessons in Chemistry» Bonie Garmus. Оригінал: «Because you care about Amanda`s cognitive and physical development.» Переклад: «Ви, звичайно, дбаєте про розумовий і фізичний розвиток Аманди.» Звернемо увагу на прикметник «cognitive», який також має немало значень – *когнітивний, пізнавальний, інтелектуальний, навчальний*, або як використали у перекладі «**розумовий**». В цьому випадку, підібрали саме таке значення за контекстом, тобто, яке найбільш підходить.

І таких прикладів є чимало. Багатозначність прикметників також обумовлюється різними варіаціями словотворення. Приміром, у сучасній українській мові ми спостерігаємо явище, коли віддієслівні прикметники побудовані з суфіксом **-ов-** та **-н-**. Такі прикметники утворюються від дієслів. Візьмімо до прикладу такі слова: **випусковий** або **випускний**, **засніжений**, **танцювальний**, **показовий** або **показний**. Прикметник **випусковий** утворився від дієслова **випускати** певні номери газет, журналів і т. д, а **випускний** від (*випусковий альбом, выпускний клас*), **засніжений** від **засніжити** (*засніжений ліс*), **танцювальний** від **танцювати** (*танцювальний костюм*). Прикладом з художньої літератури є «Страшенно голосно і неймовірно близько», Джонатан Фоер. «...що зібрались біля **імпровізованого** прес-центру...» - **імпровізований** – імпровізувати. За таким же принципом можуть утворюватися прикметники із суфіксами **-ов-** та **-н-** від іменників. Зокрема, виставковий, аеропортовий, оперовий, парадовий, гранітовий та ін. Такі іменні прикметники можна вважати потенційно нормативними (Тетяна Коць «Мова відкриває нові можливості»). Англійській мові також притаманно таке явище. Тільки відрізняються суфікси, доволі поширеними є **-ing-**, **-al-** (**interesting, exciting, entertaining, educational, environmental** та ін.) Роман «Lessons in Chemistry», Bonie Garmus може слугувати знову прикладом. «...ending with what she obviously thought were **exciting** definitions...» або «I like to read **medical** journals», «...they`d gone to see a brand-new **musical**».

Сучасній англійській та українській мові властиві словотвірні моделі творення нових прикметників. Зазвичай такі прикметники виникають на основі сучасних реалій суспільного життя. Такі прикметники особливо поширені в засобах масової інформації. (Тетяна Коць «Мова відкриває нові можливості»).

Не менш цікавою і важливою темою в контексті сучасної поезії в англійській та українській мові є індивідуально-авторські прикметники. У словотворенні таких **ад'єктивів** переважно беруть участь **оказіональна номінація**.

Оказіоналізми або іншими словами авторський **неологізм** – це мовленнєві одиниці, які утворюються за стандартними та новими словотвірними моделями (Вікіпедія). Такі прикметники не лише описують, а й уточнюють характеристики об'єктів, явищ, понять, виражають різні аспекти ознаки та особисту оцінку предмета, надають експресивного забарвлення та індивідуального характеру. Індивідуально-авторські прикметники відображають унікальний стиль та мовну індивідуальність письменника чи письменниці.

Яскравим прикладом може слугувати роман Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». Його прозовий роман неодноразово ставав джерелом для пошуку таких неологізмів. В цьому романі можна знайти безліч авторських прикметників. Наприклад, прикметники **«викінчений»** - втомлений – *«Приходжу додому викінчений»*, **«дзьобатенький»** - зменш-пестливе до слова **«дзьобатий»** - *«Дятел був як дятел, дзьобатенький і пістрявий...»*, **«з'їханий»** - божевільний, психічно хворий – *«Недарма у Севастополі відкрили той заклад для психічно з'їханих з глузду.»*, **«набахтурений»** - наповнений, сповненений – *«...а на плечах у нього буде віртуальна голова, набахтурена абсурдом безвиході.»*, **«розпаношілий»** - який став та відчуває себе паном – *«...на їхній біді розпаношіле свинство...»*. І таких авторських прикметників і не тільки, є чимало у цьому романі Ліни Костенко. Такі прикметники ще більш урізнобарвлюють та увиразнюють текст.

В сучасній англійській мові, літературі або в засобах масової інформації також можна знайти багато новоутворених прикметників. Наприклад, «**instagrammable**» - застосовують для опису місць чи предметів, які підходять для фотографування та публікації в Instagram, «**vegan-friendly**» - вказує на продукцію, особливо косметику, яка не містить продуктів тваринного походження або не тестується на тваринах. Цей прикметник доволі поширений на сьогодні.

2.3. Прагматична спрямованість прикметника

Крім багатой семантики та великим лексико-семантичним потенціалом прикметників є ще прагматичні властивості. Прикметники поєднують в собі не тільки пряме, але й переносне і суб'єктивне значення. Переносна семантика часто ґрунтується на індивідуальних асоціаціях та особистому ставленні. Особливо це стосується прикметників на позначення кольору. Властивості таких прикметників використовуються для створення певного настрою. До прикладу, прикметник «червоний» зазвичай асоціюють з вогнем, могутністю, силою, енергією; «білий» асоціюється з чистотою, свіжістю та спокоєм. Але все залежить від контексту, де в одному випадку може дані прикметники можуть викликати одні емоції – позитивні, а в іншому інші – негативні. До прикладу роман «Lessons in Chemistry» Bonie Garmus – «*She wanted to ask, but his tone – so dark and low...*». Прикметник «dark» у цьому значенні має прагматичне значення, та перекладається як «похмурий» або ж «сумний». В цьому випадку вжите слова «dark» щоб викликати негативні асоціації і уявлення про стан персонажа. Такі приклади можна віднайти в романі Louisa May Alcott «Little Women». До прикладу, в оригінальному тексті: «*A regular snow-maiden, with blue eyes, and yellow hair...*» - в перекладі: «*Звичайна собі дівчинка зі сніжно-білою шкірою, блакитними очима й золотавим волоссям*». Прикметник «yellow» переклали як «золотаве» щоб передати експресивного забарвлення на скільки гарне волосся персонажа.

В українській літературі використання прикметників що позначають кольори в прагматичному значенні є дуже поширеним. Вони надають більш експресивного значення. Гарним прикладом є роман Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». «...*ї прийшла моя мати, і заколядувала нам своїм оксамитовим голосом.*» - у цьому контексті прикметник «**оксамитовий**» має значення *ніжний* або *приємний* голос.

Великий прагматичний потенціал властивий й іншим типам якісних прикметників. Багато мовознавців та лінгвістів вивчають саме якісні прикметники та їх потенціал на відміну від відносних. Адже, ці прикметники виражають ознаки предметів та об'єктів. Вжиті в прагматичному значенні, ці прикметники передають емоції, створюють атмосферу та зацікавлюють читача. Значення таких ад'єктивів здебільшого залежить від контексту. В засобах масової інформації ми можемо помітити багато таких прикладів. Всесвітньо відома американська щоденна газета *The New York Times* є гарним джерелом для аналізу прагматичного аспекту прикметників. У статті *Turning a Dance Spotlight on the Painter Juan de Pareja* було вжито прикметник у найвищому ступені порівняння «*The loveliest moment came when advanced members of Ballet Hispanico`s school spread across the stage...*». «**The loveliest**» перекладається як «**найкрасивіший**». Замість «**the most beautiful moment**» автор статті вжив «**the loveliest**» щоб передати найвищу міру краси.

В українських мас-медіа також зустрічаються такі прикметники. Особливо їх можна помітити в заголовках. Наприклад, «**критичний момент**» - у значенні **вирішальний** або **небезпечний момент**. Автори часто використовують саме цей прикметник щоб привернути увагу читачів.

Повертаючись до літератури, такі прикметники все таки використовують більше. Для прикладу візьмімо знову роман Ліни Костенко «Записки українського самашедшого» - «...*затхлий спадок імперії, потолок зужитих ідеологій...*». «**Затхлий**» - в цьому має контексті має значення як «**неприємний**» або «**відсталий**» і «**зужитий**» - як «**банальний**»,

«заяложений». Прикладом в англійській літературі може бути роман «Lessons in Chemistry» Bonnie Garmus – «*They sat for a minute in uncomfortable silence...*». Прикметник «uncomfortable» у цьому контексті має прагматичне значення «напружений», «ніяковий», або ж «неприємний».

Висновки до Розділу 2

В сучасних англійській та українській мовах існують прикметники різних тематичних груп. Найбільш уживаними є прикметники на позначення: зовнішності та стану людини; з колористичної семантики; особливостей вдачі або характеру; фізичних характеристик; смакових та запаших характеристик; абстрактних понять. Кожна з цих груп має великий семантичний потенціал.

Прикметникам притаманна багатогранна синонімія, тобто широкий обсяг їх значень. Якщо заглянути у словники, то можна побачити скільки значень може мати одне й те саме слово. Але контекст, в якому було вжито прикметник відіграє важливу роль для правильної інтерпретації, особливо під час перекладу художніх творів. Словотворення прикметників також впливає на багатозначність прикметника. Вони можуть утворюватися від різних частин мов. В засобах масової інформації автори використовують прикметники – неологізми за допомогою словотворення. В сучасній англійській та українській художній літературі письменники або ж письменниці створюють індивідуально-авторські прикметники. Це ще називають оказіональною номінацією. Такі прикметники надають унікальності та експресивного забарвленням художнім творам.

Вивчення прагматичного аспекту прикметників є не менш важливим. Доволі часто можна побачити прикметники, вжиті не звичному для нас словосполученні. Адже під такими прикметниками мається на увазі саме особисте ставлення автора до сказаного або індивідуальні асоціації. У цьому ж дусі, контекст в якому було вжито той ти інший прикметник допомагає зрозуміти правильне значення слова та те, що мав на увазі автор.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проаналізувавши семантичні та прагматичні властивості прикметників в сучасних англійській та українській мовах, ми дійшли таких висновків:

1. **Прикметник** – самостійна частина мови. Однак, було багато суперечок між **самостійною** та **службовою частиною мови**. До певного часу так, прикметник був службовою частиною мови, але відбулись певні обставини, що слугували відокремленню прикметника як самостійної частини мови. Прикметник виражає ознаку предмета чи явища та відіграє важливу означальну роль в обох порівняних мовах.
2. В англійській та українській мовах прикметник має певні граматичні відмінності. Причиною цьому є те, що українська мова належить до **флексивних** тип мов, англійська до **аглютинативних**. Тому, прикметник в українській мові має великий граматичний потенціал, ніж в англійській мові.
3. Прикметник має багатий та великий семантичний потенціал. Він позначає ознаку, властивість, якість та відношення або оцінку. Прикметники поділяють на основні групи прикметників. Відносні, присвійно-відносні та суплетивні прикметники відносять до ізоморфного класу, тобто вони притаманні як англійській так і українській мові. До аломорфного класу відносять присвійні прикметники, що притаманні тільки українській мові. Кожна з цих груп має певні граматичні та семантичні особливості. Важливим аспектом у аналізі прикметників є прагматика. Прагматичні властивості позначають саме суб'єктивне значення.
4. Через те, що прикметники володіють великим **лексико-семантичним потенціалом**, їх розподіляють на безліч різних тематичних груп. Ці групи відповідають за надання значень різного характеру.

5. Прикметники володіють великим обсягом значень – **синонімією**. Така багатозначність не обходиться і без різних варіацій **словотворення**. Прикметники можуть, наприклад, утворюватися від дієслів або іменників. Таким же способом утворюються **прикметники-неологізми** та **індивідуально-авторські прикметники**. У творенні таких авторських прикметників зазвичай бере участь okazіональна номінація. Такі прикметники надають емоційного та експресивного забарвлення тексту.
6. Аналізуючи **семантичні властивості** прикметників, звертають також увагу і на **прагматичні властивості** прикметників. Прагматика відповідає за **суб'єктивне** та **непряме** значення. Поміти та проаналізувати прагматичне значення можна здебільшого в художній літературі, фільмах або засобах масової інформації. Оскільки в таких засобах передачі інформації автори використовують більше емоційно-експресивної лексики.

РЕЗЮМЕ

The research in «Semantic and pragmatic properties of adjectives in Modern English and Ukrainian» is devoted to analysis of semantic and pragmatic aspects of adjectives in modern English and Ukrainian. The course paper consists of introduction, two chapters, conclusions to each of the chapters, general conclusions, list of cited literature and list of illustrative sources.

The first chapter «**Загальна характеристика прикметника у сучасних англійській та українських мовах**» («The general characteristics of the adjective in modern English and Ukrainian»). It deals with the functioning of the adjective as an independent part of speech, distinctive features of the adjective in English and Ukrainian are analyzed, the semantic and pragmatic potential of the adjective are noted.

The second chapter «**Особливості застосування прикметника в сучасних англійській та українській мовах**» («Specific features of adjective usage in modern English and Ukrainian».) is about practical part of the research. The semantic and pragmatic properties of adjectives in both languages are analyzed there, different thematic groups of adjectives are identified, examples of lexical-semantic and pragmatic potential of adjectives in modern English and Ukrainian are given.

Key words: adjectives, semantic, pragmatic, features, language, meaning, context.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адах, Н. А. Індивідуально-авторські прикметники в поезії Василя Барки.
2. Баланюк, С. С. Широкозначність як основа явища невизначеності на прикладі англійських прикметників лексико-семантичної групи «особливий».
3. Балог, В. Позасловникова лексика у прозі Ліни Костенко (на матеріалі роману «Записки українського самашедшого», К., 2011): словникові матеріали.
4. Большакова, І. Семантика прикметникових колоративів у лексичній системі мови.
5. Варварич, О. Ю. Лексико-граматичне значення прикметників на позначення кольору у структурі іменникової групи.
6. Єрмак, В. Історичний коментар до прикметника.
7. Зінченко, С. В. Еволюція вчення про прикметник у працях Олександра Потебні.
8. Кузьма, І. Т. Сучасна українська літературна мова. Морфологія.
9. Кононенко, І. Аксіологічна семантика українських прикметників.
10. Кузьма, І. Словотвірне варіювання прикметників: паралельна норма чи її порушення?.
11. Куц, Е. О. (2010) Порівняльна граматики англійської та української мов.
12. Коць, Т. Мова відкриває нові можливості.
13. Лебедева, Н. А.; Бевзо, Г. А.; Малінська, Г. Д. Порівняльна лексикологія української та англійської мов.
14. Ліштаба, Т. В.; Огаренко, Т. А. Особливості функціонування прикметників у поезіях В. Симоненка.
15. Лещенко, О. Конспект лекцій «Порівняльна граматики англійської та української мов (2023).

16. Мельничук, Н. О. Характерні риси англійських ад'єктивних емосемізмів позитивної та негативної семантики.
17. Маркова, О.; Ковальська, Н.; Шматок, Т. Відтворення семантичного багатства складних прикметників англійської мови засобами української мови.
18. Пуга, О. О.; Білик, О. О. Прикметники лексико-семантичної групи. Зовнішність людини та способи їх передачі в українському перекладі роману Оскара Уайльда «Портрет Доріана Грея».
19. Полюга, С. М. Еволюційна модель становлення прикметника та семантика категорії ступенів порівняння.
20. Плющ, М. Я. Нові тенденції в синтаксисі сучасної української мови. Синтаксична транспозиція відмінкових форм прикметника у предикативній функції.
21. Суддя, А. М. Прагматичний аспект значення контекстуальних синонімів-прикметників.
22. Штонь, О. Розвиток семантики багатозначних відносних прикметників, утворених від іменників – назв осіб за статтю, віком, родинними та іншими стосунками.
23. Ataxojayev, T. Structural – semantic character of the Adjective in English.
24. Cutting, J. Pragmatics and Discourse.
25. Karamysheva, I. Contrastive grammar of English and Ukrainian languages.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костенко, Л. В. (2010). «Записки українського самашедшого»;
2. Нечуй-Левицький, І. С. (1879). «Кайдашева сім'я»;
3. Симоненко, В. А. (1928). «Жорна»;
4. Симоненко, В. А. (1925). «Маленькі сонця»;
5. Фоер, Д. С. (2005). «Страшенно голосно і неймовірно близько»;
6. Alcott, L. M. (1868). Little Women
7. Garmus, B. J. (2022). Lessons in Chemistry
8. Kourlas, G. (2024). The New York Times. Review: Turning a Dance Spotlight on the Painter Juan de Pareja.
9. Rowling, J. K (1997). Harry Potter and the Sorcerer`s Stone
10. The New York Times Magazine.